

Krosin_7
Karta wywiadu etnograficznego

Metryczka miejscowości		
Powiat	Czarnkowsko-Trzcianecki	
Gmina	Połajewo	PO
Miejscowość	Krosin	PO_KN

Metryczka wywiadu			
Data realizacji	15.11.2012	Miejsce wykonania	Krosin
Czas trwania	01:58:18	Forma i wielkość	Plik audio: 27,6 MB
Przeprowadzający	M.S.	Komentarz	

Metryczka informatorów				
Kod	Płeć (K/M)	Wiek	Funkcja społeczna	Komentarz
PO_KN_031	K	Brak informacji		

Informacje etnograficzne	
<i>Tematyka</i>	<i>Pozyskane informacje (ew. cytaty)</i>
I. Toponomastyka i etnonimy	
Nazwy miejscowości (historyczne; zwyczajowe)	[Według informatorki po wojnie zawsze był Krosin. Wcześniej Niemcy mówili Klein Krosin na Krosinek, a Gross Krosin na Krosin. Nazwa Krosin pochodzi od rzeki Krosna.]
Nazwy lokalne (przysiółków, części wsi, pól, łąk, pojedynczych gospodarstwa)	RYNEK (GĘSI RYNEK dawniej), DO BORUSZYNA, DO LASU, ZA PŁOTAMI, [Dawniej nazywano gospodarstwa od nazwisk gospodarzy – np. dziadek informatorki kupił ziemię od niejakiego Stoltza – to mówiono na ziemię: „po Stoltzu”, albo „sztolcówka”.]
Nazwy topograficzne (cieków wodnych, stawów, wzniesień, obszarów leśnych, toń wodnych, uroczysk)	JEZIURKO – staw w Krosinie. KOŃCZAK – kanał niedaleko Krosina. KROSNA – rzeka, nieopodal, od której podobno miała powstać nazwa Krosin.
Nazwy pojedynczych obiektów przyrody żywej i nieożywionej (pojedynczych drzew i głązów narzutowych)	Brak informacji.
Endonimy (nazwy własne grup lokalnych i regionalnych)	BORUSKIE CIOTY – na Boruszynian (dlatego że w polu kobiety nosiły płachty zrobione przez siebie, co upodobiało do czarownic) POŁAJEWSKIE CIOTY – na Połajewian ŻÓLTE GI(E)RY – mieszkańcy Krosinka – przesiedleni Kaszubi
Egzonimy (nazwy zewnętrzne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji.
II. Folklor dawny i inne zjawiska kulturowe	
Podania (opowieści) o wydarzeniach lokalnych	[Legendy opowiadane przez rodziców Informatorki. Odnosi się ona również do książki Romana Garsteckiego, w której opisane są lokalne przesady i opowieści.] UTOPIONA DZIEWCZYNA „Dziewczyna miała orać wołami i woły się miały spłoszyć, czy

		<p>pić chciały i ona ich nie mogła utrzymać i do tego jeziora poszły i tam się utopiły. Razem z nią i miały w Rogoźnie wypłynąć.” [zdarzenie miało miejsce w Połajewie obok stawów przy Gorzelni]</p> <p>ROZSTRZELANI NIEMCY (niektórzy mieszkańcy powtarzają, że w miejscach ich rozstrzelania straszło)</p> <p>„Tu byli zastrzeleni jak do Krosinka, gdzieś tutaj też było dużo pozabijanych. Jest jedna pani, wie ile osób to było i jest pochowanych na tym cmentarzu niemieckim [w Krosinie]”.</p> <p>ZARAZA CHOLERY W OKOLICACH BORUSZYNA, KROSINA, KROSINKA (Ok. 1850 roku – pierwsze nagrobki na cmentarzach w wymienionych miejscowościach. Cmentarze te powstały z powodu epidemii cholery, a później wścieklizny.)</p> <p>FIGURKA CHRYSZTUSA PRZESTRZELONA PODCZAS WOJNY (Figurka znajduje się na kaplicy w Krosinie. Nie udokumentowano historii jej przestrzelenia, więcej szczegółów może znać I. S. – ur. w 1925.)</p>
Tradycyjne obrzędy (także te związane z tradycjami religijnymi) doroczne		
1	św. Andrzeja (Andrzejki)/św. Katarzyny (Katarzynki)	„To gospodynie robiły, zawsze coś takiego. Owszem wosk to dzieci w szkole. Ale gospodynie, to zawsze spotkanie było. Kawa była, poczęstunek, każda coś przyniosła. [Wróżby] to raczej dla dzieciaków. Zabawy takie, potańcówki jak to mówiono, to były robione.”
2	św. Marcina/11 listopada	Brak informacji
3	Adwent	[Roraty w Połajewie – wieczorne, starsi nie chodzą.]
4	św. Mikołaja (Mikołajki)	„To dzieci w szkole, jakieś występy, tego to tam nawet wnuczka jak chodziła, to zawsze coś było zrobione. W domach: wnuki to zawsze popodstawiały buty – musiały być ładne czyste, potem jak byli starsi to skarpety mikołajkowe.” [do butów tylko słodczy]
5	Wigilia	„Potraw zawsze musi być 12, synowa się stara, biały obrus, siana kładziemy pod spód, opłatkiem się łamiemy i życzenia składamy – to jest. (...) Zupa z suszonych grzybów, barszcz, uszka, kapusta, karp pieczony lub w galarecie, śledź w śmietanie. U córki w Połajewie: kutia i makielki. Prezenty są obecnie położone na ławie. Owszem, jak dzieci były małe to owszem, przychodził gwiazdor, to sanki przyniósł, to konia na

		biegunach. W ten sposób jak dzieci były mniejsze, teraz już nie. (...) [Choinkę] ubiera się we Wigilię, stoi do Trzech Króli. Do niedawna ubierana była choinka na dworze, bo zbyt wysoka, a w domu trzymano tylko gałązki świerku. A bombki były to jeszcze za mojego żywota [takie stare], takie koszyczki się robiło do orzechów, koszyczki rozmaite, też po mojej mamie, dzieci robili łańcuchy z kolorowych. A tak przeważnie bombki. [Kiedyś zamiast lampek] były kolorowe świece w koszyczkach.” [Wieszano się też cukierki i pierniki. Jemioła wisiała do Trzech Króli.] (...) O 24:00 pasterka w Połajewie. Dawniej szło się pieszo lub jechano powózką. Uprząż musiała być wypastowana, musiała mieć mosiężne ozdoby, wyczyszczone.”
6	Pierwsze i Drugie Święto Bożego Narodzenia	„Ale jechało się też do rodziny albo też przyjeżdżano do nas.”
7	Sylwester/Nowy Rok	„Na Sylwestra też były zabawy – wieczorki, to się szło, to niby dalej jest, na tej nowej Sali, ale za mojej młodości była sala koło sklepu w Rynku – tam były przedstawienia, grałam panią Dulską tam!”
8	Trzech Króli	„To się chodziło, chodzą dalej, Króle poprzebierani. Poprzebierają się – koronę mają, po południu koło 19:00 [chodzili]. Teraz też.”
9	Kolędnicy	„Tego nie ma w Krosinie – tylko ze szkoły delegowani misyjni – zbierają na jakiś cel. W zeszłym roku podobno na dzieci z Sudanu.” [chodzą między Bożym Narodzeniem a Nowym Rokiem]
10	MB Gromnicznej	„U nas nie, do kościoła się chodzi gromnice święcić.”
11	Karnawał, tłusty czwartek, koniec karnawału	[podkoziółek i zabawy].
12	Topienie Marzanny	Brak informacji.
13	Środa Popielcowa	[ścisty post] „Wieszanie torbów – to było zawiązane, na haczyk i wieszano się z tyłu tak żeby nie było widać, to jak się szło z tymi torbami z popiołem to się trochę [wysypało]. Za młodych moich lat było zakończenie tego, podkoziółek i to się czasem przedłużało po 24:00, to byli przygotowani to wchodziło do domów

		<p>i...[nagranie niewyraźne]”</p> <p>POSTNE POTRAWY</p> <p>Zupa z olejem (gotowana z mąki żytniej z kluseczkami, woda, olej).</p> <p>Ziemniaki w mundurkach z olejem (olej lniany, rzepakowy lub rydzowy – po oleje się jeździło np. do Kiszewa lub Wągrowca „Rydzowy był najlepszy!”).</p> <p>Zmorzona cebula (cebula, zasypana solą z dodatkiem cukru i zalana olejem).</p>
14	Śródpoście	„Zamiast kupić, po grosiczku, czego dzieci chcą to odmawiają i liczą. To są takie [skarbonki] robione [własnoręcznie przez dzieci]. Moje dzieci to też, wnuki.”
15	Niedziela Palmowa	„Robią, kwiatki i plecą, poprzybierane są takie. Jak my gałązki bierzemy to się pali, a tutaj to jak robi szkoła, te palmy duże co nagrody mają.”
16	Triduum Paschalne	<p>WIELKI CZWARTEK (msza święta)</p> <p>WIELKI PIĄTEK</p> <p>„Boże Rany były! Trzeba było uważać, trzeba było wcześniej wstać bo się dostało! Różgą brzoową: <i>A za boże rany!</i> – za moich czasów tak było!”</p> <p>W Połajewie organizowane są drogi krzyżowe po wsi i adoracja grobu – klęczy się też w kościele i leży krzyżem.]</p> <p>ŚWIĘCONKA</p> <p>[w kaplicy w Krosinie; idą dzieci]</p> <p>„Kromkę chleba, małą babkę, kiełbasę, jajko, sól i pieprz, szynka, baranek z masła.”</p>
17	Wielkanoc (święcenie koszyczka)/Niedziela Wielkanocna	<p>„Modlitwa, tak samo jak we Wigilię, jajkiem się dzieli – jajko pokrojone na tyle części ile ludzi, życzenia się składa.”</p> <p>[Dzieci zawsze szukają „gniazd”, które robi zajac.]</p>
18	Poniedziałek Wielkanocny	„Dwóch Kominiarzy – smarowali sadzą, szczególnie tam gdzie były młode [dziewczyny] to doleciał i <i>pac!</i> Baba z Dziadem, mieli Niedźwiedzia, zbierali podarunki, jaja.” [zwyczaj zanika]
19	Zielone Świątki	„Na Zielone Świątki to tatarakiem ubierano [dom].”
20	Boże Ciało	[Do wymienionych we wcześniejszych wywiadach ziół informatorka dołożyła jeszcze laski pana Jezusa, różę zwykłą i

		arnikę.] „To się wszystko przyniosło zawczasu i się wiło [wianki].” [Wianki były świecone a później się je wieszało przy obrazach świętych, przy kropielniczkach lub paliło i kadziło nimi.]
21	św. Jana	Brak informacji.
22	MB Zielnej	„Bukiety się święci w kościele. (...) Marchew, makówka, listek od fasoli, trawy.”
23	MB Siewnej	Brak informacji.
24	Dzień Wszystkich Świętych/Dzień Zaduszny	[Mieszkańcy dbają o ponemiecki cmentarz ewangelicki. Odprawiają tam nabożeństwa.] „Idziemy na cmentarz, porządkujemy, kiedyś była procesja, ale to było od figury Wawrzyńca na Rynku, aż na cmentarz. Potem jak inni księża przyszli to była msza na cmentarzu, a obecny ksiądz robi od kaplicy procesję, ale jest w Dzień Zaduszny. I sprząta się też opuszczone, zaniedbane [groby].” [Groby dekoruje się kupnymi wieńcami i ciętymi kwiatami.]
25	Inne tradycyjne wydarzenia doroczne (cykliczne) istotne dla informatora	Dzień Babci (zawsze się obchodzi w Krosinie).
Tradycyjne obrzędy rodzinne i okolicznościowe		
1	Narodziny i chrzest	Brak informacji.
2	Ślub i wesele	Brak informacji.
3	Śmierć i pogrzeb	Brak informacji.
4	Inne zjawiska	Brak informacji.
Zespoły i tradycje folklorystyczne, śpiewacze, muzyczne, w tym: przeglądy i festiwale oraz twórcy słowa		Brak informacji.
Tradycje kulinarne, w tym: produkt regionalny i lokalny, potrawy świąteczne, przepisy		POSTNE POTRAWY Zupa z olejem (gotowana z mąki żytniej z kluseczkami, woda, olej). Ziemniaki w mundurkach z olejem (olej lniany, rzepakowy lub rydzowy – po oleje się jeździło np. do Kiszewa lub Wągrowca)

		<p>„Rydzowy był najlepszy!”).</p> <p>Zmorzona cebula (cebula, zasypana solą z dodatkiem cukru i zalana olejem.</p>
III. Tradycje rękodzielnicze		
<p>Tradycje wytwórczości rękodzielniczej, sztuki ludowej oraz artystów nieprofesjonalnych</p>		<p>[Informatorka szydełkuje i robi na drutach. Materiały: wełna do robienia na drutach, nić bawełniana do szydełkowania, pojedynczo wplata zwykłą nić. Wytwarza przede wszystkim serwetki i obrusy.]</p> <p>„Moja ciocia mi to zaszczepiła, robię to od młodości. Jak dzieci miały się urodzić, to długa poduszka była zrobiona, wyszywana do wózka. Pierwszy był syn, to było na niebiesko wyszyte – takie rzeczy to mnie się trzymią, takie ręczne robótki.”</p> <p>[Informatorce proponowano prowadzenie warsztatów w Czarnkowie, nie poprowadziła warsztatów, ale przekazała kilka swoich wyrobów oraz wzory, żeby pokazać co robi.]</p> <p>„Już jak to się mówi, jest wiek, to nie.”</p> <p>NAZWY</p> <p>Heklowanie – szydełkowanie</p> <p>Więzienie – robienie na drutach</p> <p>Kordonek – mała szpuleczka nici</p>
IV. Przejawy religijności tradycyjnej		
1	Kapliczki i krzyże w miejscowości (okoliczności powstania, rok fundacji, fundatorzy)	[Kapliczka w centrum wsi, na tzw. Rynku/Gęsim Rynku – w kapliczce znajduje się figura św. Wawrzyńca.]
2	Miejsca cudowne (święte drzewa, gaje, źródelka)	Brak informacji.
3	Święte figury, obrazy, rzeźby	Brak informacji.
4	Miejsca kultu religijnego	Brak informacji.
5	Lokalne tradycje pielgrzymowania	Brak informacji.
6	Lokalne odpusty	Brak informacji.

V. Lokalne uroczystości i obchody świeckie

1	Dożynki	Brak informacji.
2	Dni gminy/wsi	Brak informacji.
3	Lokalne festyny	Brak informacji.
4	Inne (np. organizowane przez szkoły, KGW, Domy Ludowe, Ośrodki Kultury)	Brak informacji.